

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om hälso- och sjukvårdsenheter som bistår vid utredning av misstänkta brott som gäller barn

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om hälso- och sjukvårdsenheter som bistår vid utredning av misstänkta brott som gäller barn (RP 63/2026 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Laura Terho, social- och hälsovårdsministeriet
- socialråd Marjo Malja, social- och hälsovårdsministeriet
- polisinspektör Arto Hietanen, inrikesministeriet
- överkommissarie Saara Asmundela, Polisstyrelsen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- Åklagarmyndigheten
- Rädda Barnen rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Regeringen föreslår att det stiftas en ny lag om hälso- och sjukvårdsenheter som ska bistå vid utredning av misstänkta brott som gäller barn. Samtidigt upphävs den gällande lagen om ordnande av utredningar av sexual- och misshandelsbrott mot barn (1009/2008), som trädde i kraft 2009. Genom propositionen tryggas skrivningen i regeringsprogrammet, enligt vilken en utredning som är förenlig med barnets bästa och ett mångprofessionellt stöd i samarbete mellan myndigheter ska tryggas när det gäller sexuella övergrepp mot barn. Förvaltningsutskottet anser att målet att trygga barnets bästa är ytterst viktigt och ställer sig bakom lagförslaget. Utskottet granskar propositionen utifrån sitt ansvarsområde, särskilt med beaktande av den föreslagna lagens konsekvenser för förundersökningsmyndigheterna och brottsbekämpningen.

Utlåtande FvUU 15/2026 rd

I den föreslagna lagen föreskrivs det om de enheter inom hälso- och sjukvården som bistår förundersökningsmyndigheter, åklagare och domstolar vid utredning av brott som gäller barn. I praktiken sköts dessa uppgifter också i fortsättningen av de rättspsykologiska och rättspsykiatriska enheterna för unga, som i nuläget är sådana forskningsenheter som avses i den gällande lagen. Ungefär tio procent av målsägandena i sexual- och misshandelsbrott mot barn och unga hänvisas i nuläget till dessa enheter (1 550 begäranden 2024). Klart flest begäranden om undersökning kom från polisen.

Förvaltningsutskottet anser det motiverat att tillämpningsområdet för den föreslagna lagen är mer omfattande än tillämpningsområdet för den lag om ordnande av utredningar av sexual- och misshandelsbrott mot barn som upphävs. Den föreslagna lagen tillämpas också på andra brott än sexual- och misshandelsbrott. Det innebär att polisen i fortsättningen vid behov kan utnyttja kompetensen och sakkunskapen hos de enheter som avses i den föreslagna lagen också i situationer där det finns misstanke om till exempel arbetsrelaterad människohandel, olaga hot eller frihetsberövande. Ett bredare utnyttjande av denna specialkompetens bedöms främja utredningen av brott och säkerställa att barnen hörs på behörigt sätt. Genom ändringen förbättras också myndigheternas beredskap att bedöma omständigheter som stöder och som talar emot den misstänktes skuld.

Den föreslagna lagens tillämpningsområde täcker både barn som misstänks ha blivit offer för brott och barn som misstänks för brott eller som behöver höras som vittnen till ett brott. I vissa situationer kan enhetens expertis behövas också när ett barn har en annan roll än som målsägande i rättsprocessen. Den gällande lagen tillämpas på barn som fyllt 16 år endast om det finns särskilda skäl till det med hänsyn till barnets hälsotillstånd och utveckling. Den föreslagna lagen tillämpas på alla barn under 18 år. Genom denna ändring är lagstiftningen bättre förenlig med internationella förpliktelser än i nuläget, såsom FN:s konvention om barnets rättigheter och de så kallade Barnahus-kvalitetsstandarderna.

Förundersökningsmyndigheter är i enlighet med 2 kap. 1 § 2 mom. i förundersökningslagen (805/2011) förutom polisen även gränsbevaknings-, tull- och militärmyndigheterna. I den föreslagna lagen används begreppet förundersökningsmyndighet, vilket innebär att också exempelvis Gränsbevakningsväsendet i fortsättningen enligt den föreslagna lagen kan göra en begäran till den enhet som avses där när utredningen gäller ordnande av olaglig inresa och därtill hörande människohandelsbrott eller något annat brott mot friheten som avses i 25 kap. i strafflagen. Sådana brott är dock relativt sällsynta, alltså bedöms de föreslagna ändringarna i praktiken ha rätt så liten inverkan på gränsbevakningsmyndigheterna.

Enligt utredning till utskottet bedöms den föreslagna lagstiftningen ha positiva effekter på brottsbekämpningens olika delområden, det vill säga förhindrande, avslöjande och utredning av brott. I synnerhet för att förhindra brott är det väsentligt att barns tillgång till tjänster stöds genom stärkt mångprofessionellt samarbete. Med hjälp av det stöd som erbjuds kan man förhindra att offret på nytt blir offer för brott. Genom att stödja en minderårig misstänkts tillgång till de tjänster han eller hon behöver kan man dessutom i bästa fall förebygga framtida brottslighet.

Bestämmelser om uppgifterna för de enheter som bistår vid utredning av brott som gäller barn finns i 2 § i lagförslaget. En central ny uppgift är att enheten på begäran av

Utlåtande FvUU 15/2026 rd

förundersökningsmyndigheten eller åklagaren ska göra en sammanställning av de uppgifter om barnet som är väsentliga vid bedömningen av riskfaktorerna i anslutning till barnets situation samt vilka åtgärder som ska vidtas vid förundersökningen och hur brådskande åtgärderna är. Det kan till exempel vara information om huruvida det tidigare har gjorts barnskyddsanmälningar om barnet, vilka tjänster som eventuellt har erbjudits familjen och om familjen utnyttjat dessa. I 4 § föreslås bestämmelser om rätten att få uppgifter, som också omfattar de uppgifter som är nödvändiga för sammanställningen. Tillgången till uppgifter kan anses nödvändig för att man ska kunna rikta förundersökningen korrekt och bedöma om fallet är brådskande. Enheternas omfattande rätt att få uppgifter gör det möjligt att, när misstanke om brott mot ett barn framkommer i förundersökningen, utifrån tillräcklig information fatta välgrundade beslut som är förenliga med barnets bästa.

I 3 § föreslås det bestämmelser om en mångprofessionell expertgrupp. Sakkunniga har påpekat att paragrafen är svårbegriplig och att det i de föreslagna bestämmelserna och i specialmotiveringen delvis förblir oklart vilka förutsättningar som gäller för utlämnande av sekretessbelagda uppgifter i olika situationer. Utskottet anser det vara viktigt att bestämmelserna är tillräckligt tydliga med tanke på målgruppen och att det av bestämmelserna tillräckligt exakt framgår på vilka grunder uppgifter får lämnas ut. Förvaltningsutskottet föreslår att social- och hälsovårdsutskottet bedömer om det är motiverat att precisera bestämmelserna till denna del.

I propositionen föreslås det att Institutet för hälsa och välfärd ska styra, utveckla och följa upp verksamheten vid enheterna, delta i nationellt och internationellt samarbete som gäller våld mot barn samt ordna utbildning. Förvaltningsutskottet konstaterar att betydelsen av samordning på riksnivå accentueras särskilt i det inledande skedet av tillämpningen av den nya lagstiftningen. Enheternas verksamhet berör flera förvaltningsområden, och samordningen av verksamheten är av betydelse också för brottsprocessen. Enligt utskottet är det viktigt att det reserveras tillräckliga resurser för denna uppgift och för enheternas verksamhet. Utskottet betonar också i detta sammanhang betydelsen av ett effektivt informationsflöde mellan myndigheterna.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottet föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande FvUU 15/2026 rd

Helsingfors 16.6.2026

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Pihla Keto-Huovinen gl

medlem Juha Hänninen saml

medlem Christoffer Ingo sv

medlem Mari Kaunistola saml

medlem Rami Lehtinen saf

medlem Mira Nieminen saf

medlem Saku Nikkanen sd

medlem Hanna Räsänen cent

medlem Paula Werning sd

medlem Joakim Vigelius saf

medlem Juha Viitala sd

medlem Ben Zyskowicz saml

ersättare Mika Riipi cent.

Sekreterare var

utskottsråd Henri Helo.